

L'escola de Barx i Fuster

JOSEP PIERA*

Des de la mort de Joan Fuster, m'ha tocat fer alguns papers a la seua memòria. Això, vull dir, m'estalvia laments i elogis, ambdós sentits, cap a la persona i l'home de lletres. Voldria, doncs, en aquestes quatre ratlles urgents, fer un apunt sobre les relacions de Joan Fuster amb una escola concreta, l'escola de Barx. Fuster, que tenia una vena didàctica, confiava profundament en el paper de l'escola, no sols pel que respecta a la salvació culta de la llengua, sinó també en el seu sentit civilitzador de país.

En les nostres converses, el tema educatiu n'era una preocupació reiterada. Per la llengua, i per més. Per això s'interessava cada volta que li contava anècdotes, peripècies o problemes de l'escola de Barx, on Marifé Arroyo, la meua companya, i jo mateix, fèiem de mestres i ens capbussàvem en l'experiència de fer possible una escola renovadora, arrelada al país, mentalment alliberadora, activa i creativa, i respectuosa de la llengua, eina imprescindible.

Al principi, li contava com ens apanyàvem amb pocs llibrets (Faristol, Veles i Vents) i els textos lliures, els millors dels quals apareixien a *Las Provincias*, la qual cosa obligava a córrer al casino i arreplegar la fulla després de dinar, quan ja els clients havien "mirat" el diari. Li contava com uns xiquets de pocs anys ja sabien qui era A. M. i J. M. o llegien poemetes d'Estellés o un text seu sobre l'arròs ("Abans que el sol no creme"). Li contava que fèiem teatre, que sentíem música, que pintàvem i recollíem noms i herbes de les muntanyes, acudits de les dones, rondalles dels vells...

Li agradava sentir tot allò, que ell interpretava amb entusiasme o amb escepticisme, segons les circumstàncies.

En una ocasió, fins i tot, volgué visitar l'escola, i vam aprofitar un viatge "de poetes joves" a Elx, per a fer-ne els compliments als mestres i fer-se unes fotografies. Aquell dia ell va comprovar l'alegria entremaliada, la curiositat intel·ligent i els matisos de llengua que tenien aquelles criatures.

Anys després, quan l'escola de Barx entrà en crisi i una inspecto-

ra va prohibir per escrit als xiquets parlar "la llengua valenciana", Joan Fuster escrigué una de les àcides proses que publicava a "La Glorieta" del *Qué y Dónde*. Reproduir-ne el text literalment potser resulte no ja el més digne record de Joan Fuster, sinó una renovada lliçó del mestre. Del mestre, del ciutadà, de l'home.

Un dia, amb més espai, es podrien aclarir les interlínies d'aquest article, escrit amb solidaritat, prudència i ràbia alhora.

* Escriptor.

La glorieta

La llengua valenciana

Una inspectora d'EGB, que no sé com es diu ni m'interessa, ha enviat un paper a l'escola de Barx «prohibint» als mestres i als xiquets que usen «la llengua valenciana» ni tan sols fora de les hores de classe. ¿Incitada per qui? Ja m'agradaria de saber-ho. Supose que no serà pel senyor alcalde, intel·lectual i comunista, que ha passat per les aules de Pierre Vilar i que jo considere amic: amic i col·lega. ¿Pels fatxes inevitables? És la hipòtesi més clara. I és curiós aquest «autoodi» dels valencians, de molts valencians, quan es tracta de l'idioma... Però, en definitiva, la cosa és greu. Si no estic mal informat, en un dels primers articles de la Constitució vigent queda consagrada una certa predisposició oficial a protegir les «llengües regionales» que, deu dir, «son patrimonio de todos los españoles». I de sobte, apareix una «donya» —serà una «dueña»— que, des d'un miserable càrrec administratiu, potser adquirit amb el franquisme, no ho sé, s'oposa a «la llengua valenciana», fins i tot en les tímides operacions escolars més modestes. Això no ho havien fet ni els feixistes: un text com el que la «inspectora» ha enviat als mestres de Barx, tan indecent, tan contrari a la nostra més elemental dignitat de poble, és encara més inconcebible en una perspectiva democràtica. I de més a més, diu «llengua valenciana». ¿On són ara els «defensores de la personalitat del Reino» i de «nuestra lengua privativa»? Hi hauria d'haver hagut una reacció unànime, des d'Abril a Lerma o a Palomares. Però no. La «inspectora» en qüestió, l'haurien d'haver destituïda fulminantment. Ni que només siga per vergonya. Però, evidentment, «sempre hi haurà troglodites entre vosaltres». Ja ho diu l'Evangelí.

Joan Fuster